

urednici: Nika Arhar, Irina Lešnik

oblikovalka: Gaja Madžarevič

lektorica: Eva Horvat

sodelavci: Tjaša Mislej, Simon Streljaj Gmajner, Nataša Berce, Simona Sušec, Katja Černe, Črt Poglajen, Nina Jan, Vesna Hrdlička Bergelj, Maja Kalafatič, Andreja Kopač, Katja Čičigoj, Špela Petrič, Jasmina Založnik, Barbara Drobnak, Nika Leskovšek

ilustratorica: Ines Šimunič

fotografirni: Urška Boljkovac, Tamara Lacič

izdaja: Bunker, Ljubljana, Slomškova 11, 1000 Ljubljana

naklada: 300 izvodov

tisk: Fotokopirnica Kaktus, Ljubljana

Festival so omogočili:

Izvedba tega projekta je financirana s strani Evropske komisije. Vsebinska komunikacija je izključno odgovornost avtorja in v nobenem primeru ne predstavlja stališča Evropske komisije.

Program Kultura

With the support of the Flemish authorities

[www.sigledal.org]

THE SAISON FOUNDATION

uvodna beseda

foto: Jonas Jacquet in Simon Corder

Simona Sušec

Domine v Ljubljani

Nika Arhar

Wanna play?

MAMI: Jurček, Beti, naredta domačo nalogo!

JURČEK: Jaz sem jo že.

BETI: Mi pa dons nismo dobil nobene. (Petru) Greva po Lučko, se gremo igrat.

MAMI: Kaj pa slovenščina? A ne pišete jutri kontrolke?

BETI: Ne, ni kontrolka, esej o poeziji.

MAMI: Pol se pa o poeziji kaj naučta!

BETI: Pa sej greva dons poezijo poslušat.

JURČEK: Pa domine podirat!

BETI: Pa na vrtiljak!

MAMI: A se vama je zmešalo? Kdo se bo pa kaj učil?!!

BETI: Pa sej se učiva, mami. Tud o severnih medvedih bova kaj zvedla, pa kako se jim led topi tam gor na Antarktiki. Si vedla, kok so bogi in umirajo, ker majo vedno manj placa za živeti!

JURČEK: Pa o tisti ženski, kaj je že, k je hotla svojga brata pokopat, čeprav ji niso pustil ...

BETI: Antigona je, ti butl.

MAMI: Beti!

BETI: Pa zgodbica bo o kovčku z milijonom dolarjev. Taka zgodba, za katero nikoli ne veš, a je resnična al je izmišljena.

JURČEK: Mami, a ti veš to, da včasih ne moreš vedet, kaj je res in kaj ni res?

MAMI: Pa o čem vidva to govorita? Kako se sploh obnašata?

BETI: Lepo se znava midva obnašat. Tud na tepih bova šla in ko bova gor, se bova sezula!

MAMI: ?????

BETI in JURČEK v en glas: Na Mlade leve greva, mami!

Kaj pa če je vse res?

Ni garancije. Ne vemo.

Čisto zagotovo pa je res, da so Ljubljano ponovno naselili Mladi levi in z njimi je tu tudi Arena. Boj besede namesto boja teles. Prostor izraza, miselnega, besednega in formalnega eksperimentiranja, preizpraševanja, zabave, drznosti, intervencije. Arena kot prostor kreacije vseh sodelujočih. Pa tudi prostor igre.

Kdo bo podrl prvo domino?

*Pred branjem uvodnika Arene skrbno pretehtajte nevarnosti in se posvetujte z osebnim svetovalcem ali vsaj z dobrim prijateljem. Za nezadovoljstvo zaradi uporabe neknjižnega jezika in morebitne posledice ne odgovarjamo.

Irina Lešnik

Kam pa beži vaš ČAS?

ČAS. Eden izmed bolj pogosto uporabljenih abstraktnih pojmov, velikokrat zlorabljen v naslednjih zvezah: »Nimam ČASA!«, »ČAS mi ne dopušča.« ali pa celo »Niste vredni mojega ČASA.« in »Z vami ne bom izgubljal ČASA.« Ko odrastejo, mnogi označijo igro za čisto izgubo ČASA. Na srečo pa še vedno ostajajo tisti, ki nikoli ne bodo nehali posvečati svojega ČASA igri – menda se imajo za umetnike. Festival Mladi levi ponuja izvrstno priložnost za igro, zato se jih je zbralo kar nekaj, ki so pripravljene svoj ČAS deliti z vami. Igrajte se z njimi! Pozabite na ustaljena prepričanja, da so igrala namenjena samo otrokom, pozabite na klasično formo gledališke predstave, vsaj za nakaj časa pozabite na neizbežno dejstvo, da se poletje bliža h koncu ...

ČAS beži, o tem ni dvoma. Veliko preveč ga porabimo za nerganje in pritoževanje, navade, v katere nas je »potisnilo« življenje, premalo pa za igranje, zbiranje trenutkov sreče in poetičnega navdiha. Ne zamudite izvrstne priložnosti za vse zgoraj naštetu – Mladi levi vas pričakujejo!

Kot majhni otročaji smo ob srečanjih širše družine včasih igrali domine. Midve s sestro si nisva bili podobni in tudi razumeli se nisva, toda moje oči so bile nekoliko podobne bratrančevim. Ta je bil plavalec, tako kot njegova sestra, katere nos je spominjal na nos njunega soseda, s katerim je družina delila vodoinštalaterja. Med igro sem zasledovala ta čudna pota družinske podobnosti, tega paradoksnega koncepta, ki združuje dva elementa: podobnost, ki je vsa v nejasnem dozdevanju in bežnih radostnih prebliskih, in sorodnost, ki se za razliko od pravih drevesnih sokov pretaka in meša po zapletenem sistemu obešalnikov. Wittgensteinov filološki plen, položen na oltar filozofom, je slednje bojda odrešil bistev, iz katerih so se, kakor iz polipov luščili objekti in vse bolj množično obkrožali mesto neizčrpnega emanacijskega vira, in ustoličil organizacijo na način veriženja.

Priljubljeni Wittgensteinov primer za družinsko podobnost so bile igre. Teh bi se kar vsepovprek naveličali, če ne bi bile med sabo raznolike, ali pa bi se takoj, ko bi našli skupno lastnost ali pravilo, ki drži povsod, kar sama od sebe porodila ideja o novi igri, ki pravilu ne ustreza, četudi je podobna številnim drugim igram in za katero preprosto vemo, da spada zraven – k čemu? – k igram ... nasploh.

Igre so res različne. V resnici tudi same tako ali drugače nekaj organizirajo. In lahko bi rekli, da so nekatere pri tem analogne starodavnemu esencialističnemu principu, druge principu družinske podobnosti. Vzemimo za primer domine: so sestavljanke, katere delci so zmeraj le na pol odločeni, s katerim delcem se morejo povezati, jih pa je zato toliko več različnih. Pri šahu pa se po šahovnici giblje omejeno število figur, katerih gibalne sposobnosti so rigorozno določene vnaprej. A ker so pri šahu figure trdno v svojih določilih gibanja, jih boste na počitnicah, ko že izdelanih pripomočkov ne bo pri roki, toliko lažje nadomestili s poljubnimi predmeti, se dogovorili za njihove nadomestke in se spopadli na improvizirani šahovnici, medtem ko bo igranje domin s predmeti, ki so ravno pri roki, nemara privedlo do sporov o tem, kaj šteje kot podobnost in kaj ne, razen če se boste lotili vnaprejšnjega, predigrivega dogovarjanja in kodifikacije, kar pa bi utegnulo postati resna grožnja vašemu veselju do igre. Pa vendar vznemirljivost domin ni samo v katerikoli od njih niti v njihovi raznolikosti. Pozornost pritegnejo le kot organizirajoče se množstvo. To je še posebej razvidno takrat, kadar se odlepijo od svojega prvotnega konteksta, odvržejo pike in prenehajo biti pripomoček dobro znane igre podobnosti. Takrat se prelevijo v prenašalke sile, ki rušijo druga drugo kot ljubosumne regentke. Valoviti čas in razraščajoči se prostor pri tem sta, medtem ko one niso, vendar se čas in prostor ravnata po njih, namesto da bi da se odprla raznim heterogenim danostim, ki po naključju zbudijo pozornost, ali pa tudi ne. Ko se pokončno stoječi kvader prevrne, bi naj obležal v ležeči poziciji, toda pri tem naleti na oviro in gibanje se ne dovrši, temveč se obljuba dovršitve odloži. Odlog pa, kolikor izzove predstavo, da stvari niso na svojem mestu, da se tisto, kar je že za nami, še ni zgodilo, trga lenobno organskost običajnega okoliša.

Ko opazujemo zaporedno padanje domin, nas v primeru, da se zadeva dogaja v bolj ali manj praznem prostoru, morda navduši količina ploščic in časa padanja, nemara pa tudi hitrost, s katero tako pravilno in enakomerno mineva proces, ki je za izgradnjo terjal precej več časa, kot nam ga je odmerjenega za uživanje ob iztegu naše črte. To nas bo razžalostilo le, če nas bo spomnilo na uničenje, nemara na ruševine kakšne stavbe ali mestnega predela, na krhkost vsega pokončnega, ki se vrne v večnost in doseže svojo dejanskost šele takrat, ko se prevrne. Vendar pa se zdi, da je pogled dovolj osvobojen za vstop v festivalsko igro šele takrat, ko si drzne navdušiti se nad gladkim gibanjem mehanizma, ki je nastal s takšnim naporom in navsezadnje samo zato, da bi zavaloval po prostoru in da zato naš stroj ni uničen in domine niso podrte, temveč smo bili pravkar priča dogodku, katerega edinstvenost se skriva v skrbni pripravi njegovega poteka.

Četudi so vse enake, nas bo šele morebitna napaka pri prenosu spomnila na to, da domine niso postavljene le v zaporedje, temveč tudi zapovrstjo, pri čemer je ena prva, primerna za svečano odprtje kakšnega festivala, sledita pa ji druga in nato tretja, pri čemer uspeh padca tiste, ki je prej, pogojuje možnost uspešnega preskoka tistih, ki sledijo. In ko se zatakne, šele takrat se prekinitev zazdi regularna, medtem ko je za intervencijo potreben – no, ne ravno kak bog –, vsekakor pa utegne pred gledalčevimi očmi zrasti rešilni svet, za katerega bo ugotovil, da je nekoč že bil.

Ko pa so domine postavljene v zapolnjen prostor ali kar v središče mesta, se prične igra pospeškov in prekinitev, voljne urnosti in zasilnih rešitev, prepolovitev, obkroženj in povezovanj brez bogov iz stroja, temveč v velikem mestnem stroju samem; v stroju, ki mu je tokrat dodan še en majhen motor, ki se bo za slavje ob rojstvu še enega leva, pa tudi za ostale, še neslutene učinke vdora enostavne ideje v naše veliko mesto zavrtel le enkrat.

Gibljiva skulptura angleške umetniške skupine *Station House Opera* se je prvič pognala v tek čez London julija 2009. *Dominoes* se uvršča v serijo njihovih projektov, v katerih se mestna arhitektura ponudi za statista surovim zidakom, ki zaplešejo svojo koreografijo. Skupina, ki samo sebe uvršča v nekakšno med-kategorijo skoraj gledališča, je v enaintridesetih letih obstoja ustvarila kar trideset produkcij, s katerimi razgrajujejo obstoječe umetnostne dispozitive na njihove osnovne linije, ter jih ponovno sestavljajo v izjemno prodorne skulpture, za katere se zdi, da je v njih stopljena abstraktna misel s surovino in da zato utegnejo presenetiti vsak um, utrujen od dolge poti zgodovine, za katero se je upalo, da bo razorožila proces, ki ga sproži najenostavnejši vzgib.

Nika Arhar

ProstoRož je skupina treh arhitektk (Maša Cvetko, Ana Grk in Alenka Korenjak), ki raziskuje javne mestne površine in išče možnosti, kako jih urediti ter oblikovati v prostor sproščenega druženja, igre in drugih aktivnosti. S svojimi akcijami in intervencijami spreminjajo koticke mest, da bi jih prebivalci ponovno vzeli za svoje. Na Mladih levih bodo postavile Zemljevid želja: veliko preprogo, ki predstavlja zemljevid četrti Tabor. Nanj bodo pripeli listke z željami glede ureditve četrti, ki jih bodo zapisali mimoidoči in prebivalci. Na zaključnem dogodku bo župan Zoran Jankovič razglasil zmagovalno željo, ki jo bodo v sodelovanju z mestom tudi uresničili.

Je bilo v Ljubljani, ko je Prostorož začel s svojimi projekti, težko privabiti prebivalce, da se družijo na javnih prostorih in jih uporabljajo, ali so vaše akcije ujele potrebe prebivalcev in so ti na novo oživiljene prostore hitro posvojili?

Ko smo pričeli z našim delom, je bila v tujini različna uporaba javnih površin že trend, pri nas pa ne. Prvo leto (2004) smo začeli z na pol zasebnimi prostori, na dvoriščih atrijev. Večina teh je bila namenjena shranjevanju odvečnih stvari ali pa jih sploh niso uporabljali. Naš namen je bil pokazati prebivalcem, da ti prostori sploh obstajajo in da lahko z majhnimi posegi postanejo bolj prijetni.

Sodelovanje se je od začetka opazno razvijalo. Spremenilo se je razumevanje, v Ljubljani se sedaj tudi več vlaga v javni prostor. Včasih so avtomobili zasenčili ves prostor za pešce, zadnjih nekaj let pa mesta več pozornosti posvečajo javnemu prostoru. Ljudje se ponovno začenjajo zavedati pomembnosti nekega skupnega prostora. Ko sem bila še v srednji šoli, smo sedeli na travi v Tivoliju in so prišli policisti ter nas preganjali. Verjetno gre za preplet kulturnih vzorcev, navad ... ampak če začnemo delati na tem, se to lahko spremeni. Tudi Ana Desetnica in drugi manjši festivali vplivajo na razumevanje javnega mestnega prostora in s takšnimi dogodki se ga ljudje navadijo uporabljati. Ko so uredili nabrežje Ljubljaničice, je to takoj privabilo veliko ljudi. Gre za dolgotrajen proces. Tudi naš princip dela se je spremenil v skladu s časom.

Kako se vaše delo sedaj razlikuje od začetkov?

Sprva smo želeli spodbuditi tudi mestno občino, da vidijo, da se javnim prostorom posveča premalo pozornosti, da na primer parkov ljudje ne uporabljajo, ker niso vzdrževani in so polni smeti. Na začetku smo vsako leto določili eno temo javnega prostora: atrij, parki, reka, ulica, trg. Tako smo na primer zbrali deset zelenih površin, za katere se nam je zdelo, da jih lahko uporabljamo kot park in smo dodali ploščadi, igralnice, kar je pritegnilo ljudi. Pričakovali pa smo, da bo mesto razbralo potrebe prostora in nekaj ukrenilo, saj so bile naše postavitve le začasne.

Zdaj pristopamo drugače. V Taboru smo tako vprašali okoliške prebivalce in inštitucije, česa si želijo, opravili smo prostorske in socialne analize in iz tega naredili načrt, ki predvideva posamezne sklope ureditev. Gre za male posege, ki bi izboljšali stanje javnih prostorov. V parku Tabor smo na primer dali lučke na drevesa, saj so prebivalci rekli, da se ponoči tu ne počutijo varne. Uvedli smo tudi veliko aktivnosti, na katere prihajajo okoliški prebivalci.

Zemljevid želja ste prvič izvedli v petem dunajskem okrožju Margareten. Kakšni so bili odzivi na projekt?

Kakšne želje so si prebivalci zamislili in ali ste tudi tam uspeli uresničiti kakšno?

Na Dunaju smo bili en teden v okviru festivala Weiner Festwochen in smo dobili približno 400 želja. Največ želja se je nanašalo na bazen. V četrti so ga včasih že imeli, potem pa so ga zaprli in očitno ga ljudje pogrešajo. Veliko si jih je zaželelo več zelenja, pa kakšno knjigarno, dodatna igrišča, restavracije z določeno hrano. Dogajanje okrog Zemljevida želja pa je bilo živahno.

Župan je pregledal vse želje in za realizacijo izbral pitnik za vodo, ki bo stal prav na trgu, kjer je potekal naš projekt. Dobro pa je bilo že to, da je dejansko pregledal vse zapise, da je videl, kaj si ljudje sploh želijo. Rekel je tudi, da se mu zdi 1/3 želja takšnih, da bi jih lahko v roku enega mandata dejansko izvedel. Na tak način vidiš, kaj si ljudje sploh želijo, kaj potrebujejo. Nekateri arhitekti in strokovnjaki sicer ne marajo spraševati ljudi, sama pa se ne strinjam povsem s tem, saj so ljudje tisti, ki uporabljajo prostor. Ne moreš upoštevati vseh želja in včasih so nekateri že a priori proti vsem spremembam, ampak dobiti mnenje je dragoceno.

Ob zaključku projekta bo ljubljanski župan Zoran Jankovič razglasil eno izbrano željo, ki jo boste v sodelovanju z MOL tudi uresničili. Kdo bo izbral to željo?

Željo bo izbral župan. Mogoče bomo mi kaj sugerirali ali pomagali pri izbiri.

Kaj bi si ti zaželela za svojo četrt?

Najbolj bi si želela, da bi na Taboru dobili prazen prostor, v katerem bi se lahko tudi pozimi dogajale vse aktivnosti, ki sedaj potekajo v parku Tabor. Kot nekakšen socialni center. Zdaj so se med prebivalci ustvarile skupinice in čez zimo se bo to končalo. Veliko je tudi praznih lokalov, s katerimi bi se dalo kaj narediti. Tudi Slomškova ulica se mi zdi velik potencial. S prometno ureditvijo in malo zelenja bi jo lahko uredili v prav lepo ulico.

Kako to, da ste se osredotočili na Tabor?

Vse tri tam živimo. (smeh) Pa tudi Bunker je ustanovil kulturno četrt Tabor. Ta četrt mi je všeč, ker je tu veliko malih lokalov in malih obrti, krojačev na primer, ki se drugje izgublja.

Lani ste v Velenju izpeljali projekt Supermesto. Kaj je zate »supermesto« in kaj bi bilo potrebno, da bi npr. Ljubljana postala supermesto?

Kakšen milijon ljudi bi ji bilo treba prišteti. (Smeh) Ljubljano imam rada, a je zelo majhna. Pogrešam kulturno mešanico, raznolikost, ki te malo seli po svetu.

Tanja Radež

oblikovalka in zvesta tovarišica zavoda Bunker

Tanja Radež je od zbiranja predmetov spontano prešla v zbiranje zgodb. Pod drobnogled je vzela predmete in pomene na eni strani ter zbirke in zbiralce, ki za posameznimi predmeti stoje, na drugi. V sodelovanju z Igorjem Remeto in DJ-em Borko se je lotila reinterpretacije otroških zbirk.

Črt Poglajen

Zbiranje kot gen

»Ženske zbirajo intuitivno, moški sistematično.«

Čemu si se lotila proučevanja zbirk in zbiranja?

Vprašanje zbiranja me vznemirja že dolgo. Ugotoviti skušam, kaj ljudi vodi vanj. Kaj jih pri tem motivira. Verjetno gre za gen ali kaj podobnega. Vprašanje vzroka ostaja odprto. Vsak lahko sam najde odgovore nanj. Ker imam polno malih zbirk, je vse skupaj postalo težko obvladljivo. Zapršenih podstrešij in temačnih kleti je namreč povsod na pretek.

Čemu si se raziskav zbiranja lotila prav pri dečkih in deklicah? V čem je razlika med enimi in drugimi?

Osnoven razlog je skrit v dejstvu, da so začetne oblike zbiranja v mnogočem zgovornejše od ostalih. Prtički in albumi, ki smo jih zbirali kot otroci, so po notranji strukturi precej nasprotni. Zgodbe s prtički so taktilne, nedoločljive in neskončne. V albumih pa vladata red in disciplina, številke in pravila. Zbiranje sličic vodi k obveznemu trgovanju.

Deklice, ženske in dame zbirajo popolnoma emocionalno in intuitivno. Po nekem notranjem občutku, skratka. Zbirajo barve, oblike, dotik, vonj. Dečki, moški in gospodje pa zbirajo sistematično, ekstremno in brezpogojno. Deklice gledamo in se čudimo, občudujemo, sanjamo, dečki pa preštevacjo, se informirajo, raziskujejo, tekmujejo. Od zbiranja moški pogosto lahko tudi živijo. To je zanimiv svet nedotakljivih skrivnosti.

Kakšna je pri zbiranju razlika med ženskami, deklicami in gospemi oziroma med dečki, moškimi in gospodi?

Fino je, če gospe v sebi uspejo ohraniti vsaj malo deklic (za moške velja isto). Če zavijejo v popolnoma resno smer, se znajdejo pred resnimi problemi. Emocija zbiranj v odrasli dobi se pogosto skrije, umakne realnemu življenju, a nedvomno tli v obliki neobvezne zbirke čevljev, kuhanih marmelad, skritih želja ali knjig o zdravi prehrani.

Kako lahko zbiralci z zbiranjem preraščajo okvire družbeno sprejemljivega?

Zbiranje ni neposreden upor zoper norme. Na okvire družbeno sprejemljivega deluje prej posredno. Kot vrsta iskanja zunaj meja obstoječega. Ker ne vemo, kaj bo v prihodnosti, brskamo po preteklosti. Gre za vrojen (pra)nabiralniški čut, ki se mu družba sicer rada ogne.

Kot primer tovrstnega prestopanja meja lahko omenim veliko zadovoljstvo gospoda, ki je te dni na bolšjaku kupil in ponosno pokazal starinsko razglednico Bohinjskega jezera z motornim čolnom in dvema damama. To, na kar bi večina gledala kot na umazan papirček, je njega pripravilo do evforičnega razpoloženja.

Kako si kot deklica preraščala okvire družbeno sprejemljivega?

Kot deklica sem vozila po dveh tirih. Bila sem enostavna in pridna navzven, navznoter pa razmišljujoča, začudena in precej divja. Le tako sem iz otroštva v zaprašenem železarskem mestu brez poetike in nežnosti lahko odnesla celo kožo.

Ali tudi sama zbiraš predmete?

Zbiram male zbirke. Najbolj uživam, ko jih na novo interpretiram in iz njih ustvarjam zgodbe. To mi je res v veselje. Včasih tisti hrček v meni domov prinese kak predmet, pri čemer lahko minejo leta in leta, preden napoči pravi trenutek, da ga vzamem v roke. Na razstavi »Deklice in dečki« ima glavno vlogo devet košarkarjev, ki so v obliki povaljanih sličic z mano že dolgo. Za enega od njih sem zadnjič v Sarajevu izvedela, da mu je ime Rođeni Krvavac, da je super tip in da bo vesel svoje pojave v neki vizualni zgodbi znotraj izgubljene pradomovine Jugoslavije. Ko so bile sličice narejene in združene z vzorčki iz prtičkov, sem ugotovila, da spominjajo na podobice, ki jih delijo v cerkvi. Košarkarji z napisom Svoboda, Partizan, Bosna so tako sami po sebi postali svetniki. Lepo, a ne?

Ali zbirke delaš tudi »off the record«?

Delam, seveda, delam. Najraje zbiram stvari, ki so jih ljudje naredili sami. Doma. Tovrstno ustvarjanje je sodelovanje roke in glave in je kot takšno pravzaprav nekakšna terapija, iskanje sreče, ki se vtke v sam izdelek. Zadnji »off the record« nakup je kovinska jadrnica brez funkcije, najljubši je vsekakor kvačkana torta, želim pa si Eifflovega stolpa iz vžigalic. Zbiranje ima v sebi vselej magičen trenutek. Lov. Sama najdba in nakup sta pogosto prava čustvena čarovnija.

Za katero od lastnih zbirk bi lahko rekla, da je najbolj odpiljena?

Najbolj odpiljena je gotovo zbirka Aleksandrijskega kvarteta. Knjigo, ki mi je nadvse ljuba, imam v različnih izvodih in v več jezikih. Pri nas smo imeli dolgo eno samo izdajo in do svoje prve sem zelo težko prišla. Zato se je v meni spontano razvil nek obsesivni odnos. Zdaj, ko imam doma več rabljenih izvodov, lahko opazujem, kako se razlikujejo njihovi vonji, ujeti med porumenele strani, kje in kako so zaznamovane, podčrtane ali označene. Pa še za nemirne junake se mi ni potrebno pretirano bati. Če kakšen pobegne, ga ujamem v drugi knjigi.

Namestnica sfinge: Katja Čičigoj

Uganka Žalo-igra ali veselo-igra v 13. replikah, odvisno od vloge v njej

Namig št. 1 Wittgensteinovski odprti koncept par excellence: med različnimi členi množice lahko opazimo številne skupne lastnosti, ni pa moč najti bistvene skupne lastnosti vseh členov, ki bi jih definirala in množico zaprla. – Ni igra (čeprav je slednji prav Wittgensteinov primer).

Namig št. 2 Metoda reševanja uganke odprtega koncepta: (nikoli končano) bližanje definiranju koncepta = naštevande skupnih lastnosti, ki so lastne (nikoli istim) številnim členom. Naj se zabava začne. – Ni igra.

Namig št. 3 Neskončno igriva in obenem smrtno resna dejavnost. – Ni igra.

Namig št. 4 Ukvarjanje (produkcija ali recepcija) z njo je znamenje večno otroškega (in nikoli otročjega) duha. – Ni igra.

Namig št. 5 Absolutna nekoristnost kot prava vrednost tega območja človeške dejavnosti: če bi nekaj takega, kot je »inherentna vrednost« (vrednost na sebi), obstojalo, bi jo lahko pripisali tej dejavnosti. – Ni igra.

Namig št. 6 Vsaka pragmatična uporaba te dejavnosti ali njenih produktov, to dejavnost izrodi ali jo odtuji njenemu odprtemu »bistvu« – razen v primerih, ko je tovrstna pragmatična uporaba sama del njenega lastnega mehanizma. – Ni igra.

Namig št. 7 Zato: pripisovanje ekonomske, nacionalne, politične, moralne ali spoznavne vrednosti tej dejavnosti, ji »inherentno« vrednost zgolj odvzema. – Ni igra.

Namig št. 8 Stranski produkt (in ne osnovni namen ali razlog) te dejavnosti: vsesplošni »razvoj« človeškega duha (v smislu deleuzijanskega rizomatskega viličenja njegovih dejavnosti in aktivnosti v vse smeri in ne napredka h kakemu cilju ali »izboljšave« ad infinitum). – Ni igra.

Namig št. 9 Po Nietzscheju: »čas neprimerna.« (V času, ki izkoristi vsak človeški afekt, da iz njega izcimi ekonomsko in pogosto tudi politično vrednost, se njena brezinteresna (ali še raje variacija na Kantovo temo: brez-koristna) narava upira tako razumljeni sodobni časovnosti. Zato jo (sedanji) čas skuša zatreti. Bodisi pahniti v preteklost – muzejski eksponat. Bodisi pretvoriti v profitno dejavnost. Počasno životarjenje ali uboj po hitrem postopku. Serijsko.) – Ni igra.

Namig št. 10 Kdor jo želi ohraniti, se mora zatorej zavedati, da nikakor ne prispeva k »napredku« družbe ali ustvarjanju »socialnega« ali »kulturenega« kapitala. Nasprotno: ta »pritiska na zavore« (kot po Benjaminu pravi revolucionarni duhovi) in ne jezdi na krilu časa. – Ni igra.

Namig št. 11 »Zgolj – igračkanje privilegiranih« in »hobi levice« – napadi na njen raison d'etre, katerih logika delovanja je samoizpolnjujoča se prerokba. – Ni igra.

Namig št. 12 Ni igra. In je igra. Tako kot igranje – osnovna in potrebna dejavnost človeškega »duha«. In tako kot igra, (pre) pogosto (pre)malo cenjena. Premalo »resna« (beri: koristna). Naša »zrela« doba ne premore prebavil za igrivega duha. Nietzsche bi morda zapisal: doba dekadence?

Namig št. 13 »Ni majhna umetnost sredi mračne in nadvse odgovorne zadeve ostati veder: in vendar, kaj bi moglo biti potrebnejše od vedrine? Nič se ne posreči, če ni zraven prešernosti.« (Friederich Nietzsche: Somrak malikov ali kako filozofiramo s kladivom. Slovenska matica, Ljubljana, 1989, str. 7.)

Katja Černe

Umetnost in igra

Objavljamo ekskluziven intervju s svetovno znanima umetnikoma. Prvi je Skrajno Resen Blazno Zatežen, rekli mu bomo kar Tečnoba, drugi pa je Popolnoma Infantilen Izjemno Normalen, rekli mu bomo Spaček. Naša novinarka pa kot vse prave novinarke posebej duh celotnega kolektiva.

Arena: Menite, da lahko primerjamo umetnost in igro? Ju lahko morda celo enačimo? Gospod Spaček, boste kar vi začeli.

Spaček: Hvala za besedo. Seveda ju lahko primerjamo. Poglejte, kaj pa je igra? To je skupek nekih bolj ali manj dorečenih navodil, nekakšnih pravil, ki postavljajo okvir igre. Znotraj tega pa je igralcem prepuščena popolna svoboda, prosto se gibljejo in ustvarjajo nekaj novega. Vsaka igra je namreč drugačna, edinstvena, odvisna je od števila igralcev, njihovih značajev, njihovih kombinacij, prostora, časa in samega vzdušja. Glavno pa je, in to bi poudaril, da igralci v tem uživajo. Točno to pa je umetnost, naj gre za gledališče, slikarstvo, literaturo, kiparstvo, film, glasbo ali kaj drugega. Imamo sicer neke smernice, a od vsakega umetnika in njegove domišljije je odvisno, kaj bo iz tega nastalo. Še enkrat naj povem, da je poglavitno, da se umetnik tega loti z veseljem in v tem uživa, kar se tudi pozna v njegovem delu. Umetnost je definitivno igra.

Pa ne samo umetnost, pravzaprav je podobno na vseh področjih človekovega delovanja. Tudi znanost je igra, je odkrivanje nečesa novega, tudi borza je taka bolj adrenalinska igra ...

Tečnoba: Ne, ne, ne, oprostite, spoštovani kolega, ampak zdaj greste pa res predaleč. To je primer neizmerno primitivnega gledanja na kulturo. Umetnost, da je igra, znanost, da je igra? Kar vse je igra ali kako? Ne. Življenje je skrajno resna zadeva in umetnost tudi. Za razliko od svojega kolega sam svoje delo jemljem zelo resno. To res ni šala, to ne more biti neka »zajebancija na hojladri«. To ni nekaj, česar se lotiš, ko ti je pač dolgčas in se hočeš malo razvedriti in zabavati. Z umetnostjo, s pravo umetnostjo raziskujemo globine človeške psihe, odkrivamo metafizične probleme naše eksistence in občutenja sveta. Prosim vas, brez takih klobasanj. To ni igra, to je resno delo. >>

>>

Arena: Dobro, če smo zdaj razpravljali o tem, ali je umetnost igra ali ne, imam zdaj za vaju obratno vprašanje. Je igra lahko umetnost (govorim o kakršnikoli obliki igre)?

Spaček: Mislim, da gre v obe smeri. Igra je sicer zelo širok pojem, ampak v glavnem, že če pogledamo otroke, opazimo, kako so ravno med igro sposobni ustvariti najbolj nore, absurdne povezave in s tem pravzaprav ustvariti popolnoma nov, svoj svet, kar je tudi neke vrste umetnost. Ustvarjalnost otrok ne pozna meja in tega se morajo spominjati tudi odrasli. Prav v igri se namreč sprosti ustvarjalnost odraslih, ki se poklicno sicer ne ukvarjajo z umetnostjo, na primer ko si izmišljujejo zgodbo za otroke, ko se z njimi igrajo in podobno. Vse to so že zametki umetnosti, saj na plan pokuka kreativna plat človeka.

Tečnoba: Lepo vas prosim, kakšne neumnosti pa kvasite. Da bi bila otroška igra umetnost!? Pa kje je tukaj kompozicija? Kje je zlata rez? Kje dramski trikotnik? Kje je premišljeno ogrodje, v katerega umetnik vstavi svoje intelektualne misli, ideje in sporočila? Poslušajte, umetnost mora imeti poleg dobro premišljene estetske funkcije tudi pomen, imeti mora globoko sporočilo, ki je vnaprej premišljeno, ki si ga umetnik vnaprej zastavi, da potem pride do gledalcev, ki si to zaslužijo. Kaj je pomen igre, kje so tukaj globlja spoznanja o življenju, smrti, ljubezni, naravi? Vam kar povem: ni jih. Eno je igra, drugo pa umetnost. To je treba ločiti.

Arena: Hvala vama za iskrene odgovore. Sama še vedno nisem prepričana, na katero stran se bolj nagibam, mislim, da je vse odvisno od definicije. Vsekakor pa bodo naši bralci gotovo cenili vajina različna pogleda in si nato še s pomočjo festivala Mladi levi oblikovali lastno mnenje.

Andreja Kopač

Umetnost in ekologija

Ti meni katarzo za človeštvo, jaz tebi (še eno) politiko identitete

Odprta vprašanja

O tem, kakšna naj bi funkcija umetnosti bila, potekajo »odprte razprave« že od njenih začetkov. Če je bila (pogojno rečeno) nekakšna rdeča nit šestdesetih vključevanje »vsakdanjega življenja«, v sedemdesetih boji za drugačne prakse »uprostoritve«, v osemdesetih koncept subverzivne afirmacije razpadajoče blokvske delitve sveta, v devetdesetih nagla hibridizacija vseh vrst žanrov, lahko rečemo, da svet umetnosti po letu 2000 bolj kot kadarkoli prej označuje ponovno opredeljevanje koncepta identitetnih politik. S tem mislim na vključevanje tistega podaljška ali »slepega črevesa« raznih političnih, ekonomskih in socioloških vprašanj parcialne narave, za katere posamezne stroke še niso uspeli iznajti učinkovitega modela reševanja, oziroma se jim ta ves čas izmika ravno zato, ker se jih lotevajo parcialno. Gre za vprašanja, ki se, namesto, da bi se nanašala na celotno problematiko, pogosto nanašajo na medijsko podprte »prazne pojme«, ki naj bi se jim skozi umetnost nizali novi odtenki pomenskosti, ki bi v prihodnosti utegnili postati zanimivi tudi širše. Tako se je popularnim »identitetnim« politikam *mobilnosti*, *medkulturnega dialoga in transnacionalnega sodelovanja* v zadnjem času priključila tudi *ekologija*. Kljub temu, da je v središče postavljen proces participacije in vključevanja, gre po drugi strani za nekakšen »trans-kulturni produkt«, nastal na podlagi premišljenega podpiranja tistih programov in projektov, ki v sebi na bolj ali manj ekspliciten način vključujejo določene parapolitike, ki na nivoju širšega družbenega konsenza niso uspeli doseči oprijemljivih rezultatov v dejanski implementaciji. Večina najmočnejših držav sveta v svoje *agenda settinge* vprašanje ekologije vključuje točno v toliko, dokler to konkretnije ne poseže v »višje ekonomske cilje« posamezne države. Papir vse prenese. Odprtih vprašanj je vse več, odgovorov nanje vse manj. Naj omenim le najbolj izpostavljenega.

Kjotski protokol

Eden najbolj izpostavljenih globalnih ekoloških dogovorov, *Kjotski protokol*, je mednarodni sporazum, ki skuša zmanjšati emisije ogljikovega dioksida in petih ostalih toplogrednih plinov in s tem zaustaviti segrevanje ozračja. Protokol, ki velja od 2005, je do sedaj podpisalo 141 držav, vendar je ta brez sodelovanja največjih držav sveta (ZDA, Brazilija, Kitajska, Indija) pač precej nesmiseln. ZDA so že leta 1997 ocenile, da bi uresničevanje ciljev protokola povzročilo resno škodo gospodarstvu Amerike, sporazum kljub temu podpisale, a ga nikoli ratificirale, zato do njega nimajo nikakršnih obveznosti. Še več, zaradi nesodelovanja Indije in Kitajske ga imajo celo za krivičnega. Tudi sosednja Kanada glede izvajanja sporazuma ni enotna, skrbi jo predvsem posledična (ne) konkurenčnost. Avstralija, sicer po količini emisij na prebivalca takoj za ZDA, ga je prav tako označila kot škodljivega. Kjotskemu protokolu nasprotuje tudi organizacija *Greenpeace*, saj meni, da je postavil preskromne cilje, da bi uspel preprečiti podnebne spremembe. Po drugi strani je bil pristop Rusije politično nujen, še posebej leta 2001, ko so od njega odstopile ZDA, in je ta moral dobiti podporo držav, ki izpustijo 55 odstotkov toplogrednih plinov. Rusija naj bi v zameno dobila podporo EU pri vstopu v Svetovno trgovinsko organizacijo. Evropa denimo, ki proizvede okoli 21 odstotkov toplogrednih plinov, pa si je postavila svoje »notranje« pogoje; članice, ki od 1990 ne zmanjšajo emisij za osem odstotkov, od 2005 naprej plačujejo *penale*. Vsaka tona CO2 preveč stane 40 evrov.

Evropski penali

Penale za neuspele ali neuresničene politične odločitve pa plačuje tudi politika, pri čemer je državno in evropsko podprta »kulturalna politika« še posebej prikladna. Kaj je lepšega kot to, da je »drobtinica s Taffejeve mize« deležna ravno kultura, nosilka evropske samobitnosti!« (Op. p: *Grof Eduard Taffe*, nemški ministrski predsednik, med 1879 in 1893 je bil znan po svoji politiki drobnjakarstva in uravnoveževanja, majhnih korakov in tajnih sporazumov, kar je privedlo do zaostrovanja nacionalnih nasprotij in začetka hitrih sprememb v geostrateški karti Evrope na prehodu v 20. stoletje.) Tovrstnih finančnih drobtinic so dandanes deležne kulturne politike, ki imajo za svoje osnovno poslanstvo obdržati v »mejah sprave« predvsem tisti sektor, ki je v zadnjih desetletjih nosilec progresivne in alternative kulture in »prinašalec« novih praks na področju umetnosti; torej neodvisni sektor, ki ni institucionalno kontroliran. Namesto tega je finančno in (še posebej od leta 2000 naprej) tudi vsebinsko zamejen. >>

>> Govorim o tisti vrsti zamejenosti, ko se na »jedilniku« podprtih vsebin in projektov pojavljajo tisti, ki imajo ekonomsko-ekološko izrazoslovje, kot na primer: *trajnostni razvoj, podnebne spremembe, ekološko pridelana prehrana, biološka raznovrstnost*. Seveda, da se razumemo, ni težava v izrazoslovju ali v dejstvu, da se tovrstni dogodki podpirajo, problem je »*pranje vesti*« širše politike, ki svojih smelih načrtov zaradi ekonomskih razlogov niti ne misli uresničevati, zato jih smelo potiska v naročje kulture, ki naj bi jih radostno sprejela; *brez ugovora, vročih src in odprtih rok*. Temu procesu se ne gre upirati, saj poti nazaj ni. Večje vprašanje je, kaj zdaj s tovrstno globalno »identitetno« kulturno politiko, ki se istoveti z geslom »*Heal the world*«, storiti. Kako ji zreti v obraz, zakaj sploh pljuniti v roke? Še najlaže s sajenjem biokorenja nekje na vrhu stolpnice prepolnega Bruslja. Eko vrtiček lahko tamkajšnjim prebivalcem prinese mnogo veselja ob obdelovanju in mnogo užitkov (z ustrežno video-dokumentacijo) ob prikazovanju. Toda, ali je sajenje kultur že umetnost?

Varovanje katarze

Leta 1969 je slovenski znanstvenik in ljubitelj narave France Avčin izdal knjigo z naslovom *Človek proti naravi* ter jo posvetil mladini, da bi ozdravila človekov bolni svet. Avčin v knjigi, ki razgrinja politiko človekovega zastrupljanja planeta, začenja z opisom dogodka *Teden varstva narave*, ki ga je prirodoslovno društvo priredilo leta 1967 in na katerem ni bilo skoraj nobenega obiska. Ob tem zapiše: »*Teden je minil, tovarniški dimniki na Jesenicah, v Celju, Štorah in drugod pa še vedno mirno bruha po šastne količine strupov v ozračje in nesrečno prebivalstvo teh z industrijo oblagodarjenih krajev jih mora hočeš nočeš vdihavati, vsem zakonom in standardom o še dopustni onečiščenosti ozračja navkljub, svojemu zdravju v propad. Za filtre pri nas ni denarja, za lastno zdravje ga nimamo, za vsakršno propagandno dejavnost in naj bo še tako kilava, pa se – kdo ve od kod – brž najdejo težki milijoni.*« Tovrstna logika se (kljub nekaterim izboljšavam) do danes ni bistveno spremenila. *In kje so milijoni? Varno spravljeni na računu enega – na račun vseh ostalih. In kakor ljubitelj narave Avčin osnovni problem človeštva vidi v varstvu človeka pred človekom, je osnovni problem (spontane ali vsiljene) povezave med ekologijo in umetnosti danes ravno v nekakšnem »varovanju« katarze, v vedno znova osmišljanem ponavljanju »dobrih misli.*« Ob tem ne izključujem niti verjetja v bolj zelen jutri niti poslanstva umetnosti niti pomembnosti ekologije, opozarjam le na povsem očitno politično vsiljenost vprašanja ekologije v polju kulture in umetnosti. *Kaj pa naj drugega ostane velikim?*

Zemljo razbiti? Morda. A vesolje?

Tega ne boste.

Tam so še svetovi,

ki jemljejo življenja čudež v goste.

Ne bogovi,

ljudje podobni nam, so tam nad vami,

in če razbijete zemljo

vi in še oni tam nad vami

vsak svoj svet,

vesolje jih rojeva spet in spet.

(Matej Bor, Atomski vek, 1958 str. 639)

intervju Nika Leskovšek Dani Modrej

Ograda domišljijo zbada: Naj prostor ne bo le muzejska inštalacija

Ste se v zadnjem času želeli brezskrbno sprehoditi po mestnem jedru Ljubljane, pri tem pa naleteli na vse polno ovir, ki še zdaleč niso zapirale poti le motornemu prometu, in pri izogibanju gruči turistov treščili v gosta bližnjega lokala? Kako ravnati s preprekami urbanega okolja in jih igrati izrabljati kot prednosti, bo v razpiranju možnosti nevsakdanje prostorske izrabe ponujala praktična delavnica s spodbudnim naslovom *Ograda domišljijo zbada*. Potekala bo na Taboru v času med 20. in 23. avgustom, seveda v okviru festivala *Mladi levi*, pod vodstvom študenta arhitekture, Danija Modreja, ki se ukvarja tudi z gledališko scenografijo. >>

>>

Od kod ideja in kaj ponuja Tabor?

Delavnica pravzaprav predstavlja praktični del moje diplomske naloge »Prenova urbane četrti prek kulture in umetnosti«, v kateri se ukvarjam s prostorom ulice in identiteto četrti.

Ideja se je retrospektivno izrisala na podlagi konkretne raziskave četrti Tabor, ko sem med analizo zbranega fotografskega materiala opazil na tej lokaciji vse polno omejitev v prostoru: korit, količkov, ograj. V sodelovanju z Mladimi levi, posredno s Sostenuotom in obnavljanjem mestne četrti, je oživiljanje tega dela mesta že potekalo, in sicer na podlagi izpeljane študije fokusne skupine, v kateri so stanovalci izrazili željo po kulturnem dogajanju – in to takorekoč v muzejski četrti. Pritožili so se tudi nad prehodnostjo prostora, ki mu posledično manjka lastna identiteta. Pogrešajo torej prisotnost kulture na dnevni bazi, ki bi pritegnila in zaposlila mimoidoče.

Kaj je posebnost tvojega pristopa?

Izhajam iz konkretnega stika s prostorom, ki ga opazujem iz različnih perspektiv in preizkušam različne možnosti uporabe. Prav to manjka na arhitekturni fakulteti, kjer se uporabljajo izključno virtualne makete na povsem samozadosten način, ki vnaprej predvidijo nek abstrakten način uporabe. V takih okoliščinah se neke osnove, kot je življenje uporabnika in možnosti izrabe prostora, dojemajo kot nujno zlo (kam vse npr. samo strpajo igrišča za otroke).

Kakšen je v tem smislu odnos arhitekture do drugih umetnosti, npr. gledališča?

Zelo veliko sem se o arhitekturi naučil od scenografije, ki se pogloblja v osnovna razmerja glede prostora. Prostor ustvarjajo že ljudje z medsebojnimi (prostorskimi) razmerji (blizu, daleč, stoje, sede ...), s katerim se lahko nato poigravaš. Zanimivo, da se v gledališču kot mestu ustvarjanja iluzije lahko o prostoru naučiš več uporabnega kot tam, kjer se prostorska praksa dejansko izvaja.

Komu je delavnica namenjena in kako lahko udeleženci vstopajo v proces?

Namenjena je ljudem vseh starosti, ki jih to zanima. Želel bi si, da bi bili med udeleženci tudi lokalni stanovalci, ki so vsakodnevni uporabniki tega prostora in ga najbolj poznajo. V smislu samega časovnega razpona in delovanja je proces zelo fleksibilen. Pomemben se mi zdi prvi dan, kjer zberemo informacije o problematiki na način dvostranske komunikacije med samim sprehodom skozi četrt. Načeloma je možno, da se kdo priključi tudi tretji dan, vprašanje je le, ali mu bo ostalo dovolj časa za praktično izpeljavo idej. Da lahko v dolgočasnih vsakdanjih omejitvah vidiš nekaj zanimivega, mora biti v prostoru vzpostavljenih precej sprememb – v idealnem primeru vse. Računam na angažma sodelavcev, predvsem pa na to, da se bomo igrali s prostorom. Zadnji dan sledi izlet po spremenjeni četrti.

So prostorskih inštalacije namenjene »učenu« drugačne percepcije (podobno, kot je npr. Robert Wilson skušal vplivati na splošno dojetje sveta pri otrocih, tudi avtističnih)?

Vzgoja o prostoru je nedvomno zanimiva, čeprav sam ne bi uporabil tega izraza. Ker se vsakodnevno ukvarjam s prostorom, morda vidim stvari, ki jih ostali ne opazijo. Vsekakor vsak od nas dojemata prostor drugače, vprašanje pa je, koliko si to tudi upamo in dovolimo izraziti. Delavnica je torej zastavljena kot »opozorilo« uporabniku prostora, da je sposoben uporabljati prostor na način, ki mu ustreza in ga ne le opazovati kot neko muzejsko inštalacijo. Otroci so v tem smislu zelo hvaležna publika, ker vstopajo v prostor brez predsodkov. Čeprav po drugi strani z ograjevanjem prostorov dobivajo popolnoma napačno sliko o prostoru že v zelo zgodnji fazi.

Je rešitev v vnosu tujka, ki pritegne pozornost, npr. koze na ulico?

Tujek je gotovo dobra popestritev, saj razburka vsakodnevno rutino. Žal mi je, ko npr. vidim ljudi, ki poslušajo glasbo med sprehodom skozi mesto in ga ne doživljajo kot celoto, z vsemi zvoki v ozadju. Na neki način si v prostor kot tak ne dovolijo vstopiti, saj so ves čas zaposleni z zunanjimi distrakcijami. Če pa v prostor vneseš nek tujek, ki je v bistvu napaka v sistemu, in to ne le na bazi vizualne sporočilnosti, lahko opazovalca zamoti, da ne zatava k svojim opravkom, ter se zave, da je »tukaj in zdaj« – to je osrednjega pomena.

Bi lahko v tem kontekstu govorili tudi o politični strategiji reguliranja in dojetja prostora?

O tem se precej razmišljal in tudi bral neomarksiste (npr. Lefebvra), vendar sam po naravi nisem (militantni) aktivist, zato ne mislim, da bi si bilo treba obstoječe objekte prilastiti, uničiti ali jih kako drugače negirati, raje pristanem nanje in samo spremenim način uporabe. Preprosto izrabim možnosti, ki se mi ponujajo. Sicer nimam nič proti »squotanju«, ker zelo nerad opazujem prazne prostore, ki propadajo zaradi finančnih mahinacij in dobesedno izginjajo. Če jih nekdo koristno uporabi, ne vidim v tem nič napačnega.

Te zanima performativnost, ki je že v prostoru ali nastavljanje situacij v smislu javnih intervencij v prostor?

V prostoru me zanimajo trije nivoji: uporabna raven, kjer spremeniš objektu namembnost, npr. betonsko korito predelaš v klop. Sledijo interaktivne priprave, ki zaustavijo mimoidoče in jih zaposlijo za nekaj sekund, npr. periskop, ki razširja obzorje. Ali pa kratek kader sekvence, ki v hipnih rezih preusmerja pozornost, kakor tudi sicer med vsakdanjo hojo po mestu. Kolektivne javne intervencije v prostor me ne zanimajo. Bolj se fokusiram na osnovna razmerja v prostoru, meje, ki jih razbijaš in pot, kako priti tja.

Nameravaš sam ta projekt razvijati tudi v prihodnje?

Vsekakor. Dolgoročno me zanima na ulice vpeljati še več gledališča, ker me zanima »site specific« in ga še nisem imel možnost preizkusiti. Med prostorom, v katerem boš ustvarjal predstavo, in prostorom, ki je to že sam po sebi, je še veliko neraziskanega področja.

pesnik in organizator festivala Mlade rime
Mladost je norost ali kako
doživeti naskok Mladih rim
na Mlade leve

Kaj so Mlade rime?

Mlade rime so pesniški večeri, ki so se z leti razvili v pesniški festival za mlade neuveljavljene pesnice in pesnike iz vse države. Njihov namen ni samo, da predstavijo mlado poetiko, ampak da jo tudi predstavljajo, zato mlade pesnice in pesnike ne povabimo samo enkrat, ampak jih vabimo vedno znova in znova v upanju, da nikoli ne bodo nehali pisati. Vsaj tisti, za katere s soorganizatorico Veroniko Dintinjana meniva, da so dobri in bi njihovo prenehanje pisanja oslabilo slovenski pesniški zemljevid.

Kako se počutijo na festivalu, ki je dvakrat starejši od njih?

Vabilo Mladih levov za sodelovanje smo sprejeli z navdušenjem, še posebej ker festival spremljam že skoraj od začetka, čeprav mi ni vedno uspelo biti kamenček v mozaiku publike. Zadnja tri leta sem želel sodelovati z njimi, enkrat sem se festivala že udeležil kot prostovoljec, sedaj pa mi je v veselje, da lahko z Mladimi rimami dodamo tudi nekaj malega k programu festivala. Mladi levi so nam v svetu umetnosti starejši brat, ga spoštujemo, počasi lezemo za njim. Dvakrat starejši brat nas uči, da je treba svoj prostor odpirati tudi drugačnim od nas, da sodeluje čim več različnih umetnikov. Tako se bomo festivala udeležili tudi mi, in sicer v povezavi s kolektivom Škart, kjer bomo sodelovali v instalaciji v obliki kozolca na ploščadi Slovenskega etnografskega muzeja.

Česa v vaši akciji ne bomo videli?

V naših kratkih 20-minutnih akcijah vsak drugi dan na neparna števila v datumu meseca avgusta ne morete pričakovati nežne izpovedne lirike, lepih izklesanih teles, preveč rim, v smoking oblečenih pesnic in pesnikov. Ne smete pričakovati tihih interpretacij. Sploh ne smete nič pričakovati. (smeh)

v vrh grizem senco
zataktnjena lupina na izhodu iz ust
rob
dih zastoj
vrnitev
bljuvanje pomirja
zmagali smo s prednostjo
idiota

Dejan Koban

Mišice me boljijo
Zasajaš mi zobe v ramo
Kako sva ločena
Tvoji zobje
In moja rama

Monika Vrečar

Izkušnja s poti
Začelo se je z Alpami na koncu
Celovške,
za tistega pol metra sva porabila
celo uro.
Težko opišem vso pokrajino, ki je
drvela mimo,
z nama se je premikal le drog
avtobusne postaje,
in zvezde.

Veronika Dintinjana

jazz (JZ)
Jazz – težko opredeljiva, izmuzljiva, spreminjajoča se glasbena zvrst in tudi JAZZ sama. Improviziram skozi življenje in se pustim zapeljati knjigam, predstavam, debatam. Pa tudi neskončnim planjavam, poljanam in življenju samem.

tjaša mislej
Rada se zaljubljam. Še posebej ko gre za obsedenost in hrepenenje po lepoti. A lepo je grdo in grdo je lepo. Mogoče pa tudi letos na Mladih levih preskoči kaka iskrica? ;)

katja cerne
Navadna študentka (Homo studentus brezdenarisis). Višina 180 cm, teža neznana. Življenjski prostor: AGRFT. Živi od kave, vina in cigaret. Gre za žival, ki je evolucijsko preživela iz neznanih razlogov, saj je za človeško vrsto popolnoma nekoristna – samo bere, piše in gleda predstave.

nataša berce
Bivša plesalka, ki piše novo zgodbo v življenju. Baletna učiteljica in študentka dramaturgije. Rada ima črno čokolado in poletja. Nestrpna do ljudi, ki ne marajo živali. Ljubljanka.

špela petrič
Sestavine: bučno olje, feferon in pol, jajca (ne nujno proporcionalne velikosti), morska žaba, timijan, čemaž, zelje in surova skuta. Priprava: olje zlijemo v srednje velik lonec, dodamo skuto in feferone ter vztrajno mešamo uro in pol. Ko feferoni postanejo živo rjavi, dodamo jajca v lupinah (paziti je potrebno, da se ne razlijejo) in morsko žabo. Po petnajstih minutah dodamo zelje in začimbe. S Črtom Poglajnom gre dobro hladno pivo (polsuho, najprimernejše iz Laških goric), postrežen ob zlati ediciji Cankarjeve Erotike in Mahlerjeve 3 simfonije.

nika arhar
Zasajana, cinična, realna, očarana, distancirana, svobodna, melanholična, gledajoča, razumevajoča, začudena, omejena, vibrirajoča, iščoča, nepotrpežljiva, naivna, tuhtajoča, apatična, zapeljana, iritirajoča, umirjena, nasmejana, indiferentna, včasih na tiho jezna ... rada čuvam zasebnost ... ali pa morda le potrebujem več avtorefleksije

črt poglajen
uradno biologinja, med letom muči študente medicine, v kleti pa še vse sorte projektov, ki jim pravi art.

špela petrič
Študirala je arhitekturo in se zaljubila v Ljubljano, kjer živi. In improvizira. Riše, barva, lepi, pili, praska, tiska, pleše, piše, poje. Reciklira in zbira lepe spomine. Od nekdanj. Rada ima muce. In muce imajo rade njo.

ines šimunič
Čiči(goj) ... skoraj vedno ustreza svojemu priimku, saj je pridno sedenje (pred računalnikom) njena najljubša dejavnost (poleg tipkanja).

nina jan
je. včasih je tudi ni. a kadar je, rada piše. nina rada piše trapaste nesmisle, ki zvenijo kot glasba. nina s svojimi velikimi očmi trdno verjame, da so besede magično polje, v katerem se zgubiš, v katerega se zaljubiš in s katerim se lahko strašno zabavaš

nika leskovšek
S
E
M.

katja čičigoj
je novinarka, publicistka, magistrica programa Lingvistika govora in teorija družbene komunikacije na ISH in doktorska študenta sociologije kulture na Filozofski fakulteti. Deluje na različnih področjih; še največ kot dramaturginja, raziskovalka, publicistka, (občasna) performerka ter kot sodelavka pri domačih in tujih umetniških projektih.

gaja madič
Zakaj pa ne?
in leteče medvedke.
...verjammem v oblake,
Ribca.

andreja kopac
Zelo rada bi si, da bi bila bodisi moj oče ali moja mati preudarila, česa se lotevata, ko sta me spočela; ko bi bila premislila, koliko je odvisno od tega, kar sta tedaj počejala; da pri tem ne gre samo za spočetje razumnega bitja, temveč da se utegne tudi srečna izoblikovanost in počutje njegovega telesa, morebiti ves ustroj njegovega duha ravnati po tedaj prevladujočih razpoloženjih in nagnjenjih; ko bi bila preudarila vse to – trdno sem prepričana, da bi bila tedaj jaz čisto drugačna, kakršno me bo bralec verjetno videl. Toda tega nista naredila, tako da sta namesto obširnih avtobiografskih premišljevanj spočela mene pač takšno, kot me bo bralec verjetno videl.

simon streljaj
davno tega vesten ministrant, zapeljan na stranpota posvetnih užitek. Ponosno padli študent politologije, z manj sredstvi na TR-ju, kot jih berač naprosi v pol ure. Trenutno raztrojen med Celjem, Ljubljano in Gaziantepom (poglej Google Earth). Škorpion. In Strelec.

simona sušter
Večna iskalka boljšega, lepšega in mamljivejšega. Nikoli povsem zadovoljna. Vedno v pogonu.

irina lešnik